

Renata Strmec, Srednja frizerska šola, Ljubljana

VLOGA RAZREDNIKA V LUČI SPREMEMB V ŠOLSTVU IN DRUŽBI

UVOD

Družba, v kateri živimo, nam dnevno prinaša različne spremembe na različnih področjih človekovega življenja in dela. Spremembe v njej se močno zrcalijo tudi v šoli in zahtevajo novosti. Naloge zaposlenih se med seboj prepletajo in učitelj ni več samo učitelj, ki z ustreznimi metodami poučuje. Je tudi razrednik, organizator, svetovalec, moderator.

Najočitnejša razlika med današnjimi otroki in tistimi izpred petdesetih let je morda v tem, da današnji otroci stopajo po svetu z občutkom, da imajo pravico biti tu. Brez obotavljanja izražajo svoja mnenja in občutke, sprašujejo, argumentirajo in pričakujejo, da jih bomo vzeli resno. Njihovo samozavedanje je občutno večje. Še pomembneje pa je morda to, da ti otroci praviloma ne odraščajo z načelnim strahom pred odraslimi ljudmi, kot se je to dogajalo še pred dvema generacijama. Prve generacije teh novih otrok so medtem tudi same že odrasle in postale starši, nekateri od njih so se tudi že izšolali za učitelje in vzgojiteljice (Jull in Jensen, 2009).

V pedagoškem vsakdanu je posamezni učitelj ali vzgojitelj pogosto prepuščen samemu sebi. Sam se mora odločiti, kako se bo odzval na spremenjene razmere, na katere so vplivale spremembe v ZOFVI-ju, spremembe pravilnikov, velik tehnološki napredek, spremenjen delavnik staršev, spremembe v vzgoji otrok itd. Pogosto se nam dogaja, da si mora pedagoški delavec poiskati pomoč za reševanje novih situacij zunaj delovne institucije oz. šole, ker zahtevnost situacije presega njegove kompetence za reševanje položaja (Jull in Jensen, 2009).

V zadnjih desetletjih so starši v vzgojno-izobraževalnem procesu prevzeli vlogo partnerjev, s čimer imajo mnogi učitelji nemalo težav. Starši se kažejo v številnih odtenkih (učitelj pa se mora temu ustrezno prilagoditi):

- kot samozavestni, glasni, vase usmerjeni starši, ki postavljajo učiteljem in vzgojiteljem številne zahteve,
- kot starši, ki se pogosto skrivajo za bojzljivim, objestnim soljenjem pameti na dobro pripravljenih srečanjih, kjer obe strani kljub temu govorita druga mimo druge,
- in na koncu kot starši, s katerimi vzpostavimo zelo plodno sodelovanje, ki ga odlikujejo pripravljenost in sposobnost za dialog ter velika prilagodljivost (Jull in Jensen, 2009).

V današnjem času je vse pogosteje slišati tudi, da starši ne vzgajajo več svojih otrok, zato morajo institucije po sili razmer prevzeti tudi to nalogo. Otroci niso več

tako enotno socializirani kot v preteklosti. Pred odrasle postavljajo veliko večje zahteve, na primer da jih morajo ti spoštovati in jih jemati resno kot posameznike, šele potem so se pripravljene prilagoditi. Današnji otroci se morajo naučiti učiti, živeti in delovati v zelo različnih resničnostih – vključno z virtualno –, tako da jih starši niti ne morejo socializirati za eno samo področje.

Starši morajo otroke skupaj s pedagoškimi institucijami naučiti, kako lahko razvijajo in krepijo osebno integriteto in notranjo odgovornost tako, da se bodo lahko znašli v resničnem svetu.

Razrednik ima zato v našem šolskem sistemu po mnenju strokovne in širše javnosti zelo pomembno vlogo. Nanj se obračajo tako starši kot učenci, predvsem ob problemih in težavah, ko želijo pomoč, nasvet ali informacijo.

Do razrednika gojijo pričakovanja tudi drugi učitelji in ravnatelj. Ko razrednik prevzame razred, postane ta »njegov«. To pomeni, da z njim prevzame določene odgovornosti. Od njega je odvisno, kako bo razred deloval kot skupina, kakšna pravila bodo v tem razredu. Razrednik postane vodja razreda, učenci pa naj sooblikujejo skupna pravila. Uspešnost in zadovoljstvo učencev sta odvisna tudi od stila vodenja.

Razrednik lahko razred vodi hladno, trdo, prevzema vso odgovornost, ukazuje (avtokratski vodja), lahko z učenci sodeluje, jih spodbuja pri delu in rešuje težave, deli z njimi ideje (demokratski vodja) ali pa učence povsem prepusti, ne prevzema nikakršne odgovornosti za naloge, ne oblikuje razreda kot skupine, ne daje pobud (permisivni vodja).

Učiteljeva osebnost in njegovi tipični načini ravnanja značilno obarvajo njegov način vodenja. Na interakcijo med učenci kot skupino in njihovim razrednikom vpliva tudi odzivnost skupine. Danes govorimo o sovplivanju učitelja in učenca. V našem šolskem sistemu ima razrednik poudarjeno vlogo. Mogoče včasih celo preveliko, saj se veliko učiteljev ob problemih, ki jih imajo v razredu, obrača kar na razrednika in od njega pričakujejo rešitve. Pričakovanja do razrednika so včasih nerealna. Težave se pojavijo tudi zato, ker učitelja sistematično ne usposabljammo za to vlogo. Od razrednika pa se ne pričakuje samo, da bo sodeloval z učenci, s člani oddelčnega učiteljskega zbora, šolskimi svetovalnimi in drugimi strokovnimi delavci ter z vodstvom šole, ampak tudi s starši otrok, katerih razrednik je.

NALOGE RAZREDNIKA

Naloge razrednika lahko v najširšem smislu razdelimo na pedagoške in administrativne. Pogosto se med seboj prepletajo in jih je težko ali celo nemogoče ločiti.

Pedagoške naloge

Glede na cilj jih lahko razdelimo v dve skupini. Na naloge, s katerimi preprečuje probleme v razredu, in naloge, povezane s problemom, ki je nastal v razredu.

Pedagoške naloge preprečevanja neposredno vplivajo na boljši učni uspeh, naloge reševanja problemov rešujejo učne in vzgojne probleme ter posredno vplivajo na boljše vzgojne in izobraževalne rezultate. S ciljem izboljšanja stanja in preprečevanja problemov razrednik načrtuje, organizira in izvaja naloge tako, da zagotavlja v oddelku pogoje, ki omogočajo uspešno vzgojno-izobraževalno delo, izražajo pa se v vzgojni in učni uspešnosti učencev oddelka.

Razrednik mora spremljati tudi odzivnost učencev in njihovo aktivnost v učnem procesu, kdo potrebuje pomoč ali posebno obravnavo in pri čem, pri katerih predmetih in vsebinah nekdo zmore več. Razmisliti mora, katere vsebine in v kakšni obliki bodo predmet obravnave, dogovarjanja, pomoči na ravni sodelovanja s starši, zlasti na ravni obojestranske komunikacije.

Učitelj spremlja odzivanje vsakega posameznega učenca in ga usmerja v posamezne aktivnosti ob pouku, saj vpliva na njegovo uspešnost in njegov celotni razvoj tudi možnost zadovoljevanja njegovih interesov, nagnjenj, specifičnih nadarjenosti.

V svoji vsakdanji praksi se razrednik sreča tudi s problemi, s katerimi se mora soočiti in jih sproti reševati, najprej pa mora raziskati vzroke nastalega položaja. Problemi so lahko vzgojne ali izobraževalne narave. Slab učni uspeh pogojuje in stopnjuje odstopanja od moralno-etičnih načel ali obratno, slabi vzgojni rezultati slabijo (vplivajo na) učne rezultate.

Učno uspešen učenec, ki naleti na ovire, ki jih sam ne zna ali ne zmore premagati, opozori nase z vedenjem, ki odstopa od pričakovanega, da vzbudi pozornost. Če je neopažen, si poišče »zatočišče« pri sebi enakih, ki podpirajo njegovo ravnanje. Probleme rešujejo na svoj, pogosto samemu sebi in družbi škodljiv način, zato je zelo pomembno, da razrednik pravi čas odkrije vzroke in v odpravljanje ugotovljenih vzrokov vključi vse (učence, učitelje, starše) ter glede na problematiko tudi druge pedagoške delavce (šolske svetovalne delavce in vodstvo šole).

Zelo pomemben dejavnik pa je, da mora vsak učitelj pri svojem pedagoškem delu najprej sam reševati nastali položaj in vedenje učencev (na primer motenje pouka ali katere koli druge oblike vzgojno-izobraževalnega dela, zaradi česar so prizadeti oziroma prikrajšani drugi učenci). Šele ko učenčevo vedenje odstopa oziroma prekoračuje učiteljeve strokovne kompetence, vključi v reševanje problema tudi razrednika.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja pravi: »Razrednik vodi delo oddelčnega učiteljskega zbora, analizira vzgojne in učne rezultate oddelka, skrbi za reševanje vzgojnih in učnih problemov posameznih učencev, vajencev oziroma dijakov, sodeluje s starši in šolsko svetovalno službo, odloča o vzgojnih ukrepih ter opravlja druge naloge v skladu z zakonom.« (63. člen ZOFVI)

Razrednik mora opravljati pedagoške naloge na dovolj visoki strokovni ravni. Mora:

- analizirati vzgojne in učne rezultate učencev oddelka,
- opravljati razvojno-raziskovalne naloge (analize, akcijsko raziskovanje) in skrbeti za strokovno, natančno in dosledno vodenje pedagoške dokumentacije za oddelek.

Poleg skrbnega spremljanja vzgojno-izobraževalnega procesa in njegovih rezultatov v oddelku mora spremljati tudi rezultate šole in jih med seboj primerjati. Tako ugotovi, kje na lestvici uspešnosti je njegov oddelek učencev in kolikšen je delež njegovega oddelka v uspešnosti celotne šole.

Razrednik usmerja učence glede na njihove sposobnosti in interese v razširjeni program šole, starše pa informira o možnostih pridobivanja dodatnih znanj. Spodbujati mora učence, da se sami odločajo, organizirajo in izvedejo dejavnosti, ki dopolnjujejo pouk (razni projekti, raziskovalne naloge, interesne dejavnosti, sodelovanje z institucijami iz okolja).

Administrativne naloge

Sem spadajo tiste naloge, pri katerih gre na primer le za natančen prepis podatkov, ki jih je razrednik zbral o učencu (vpisovanje osnovnih podatkov o učencu v pedagoško dokumentacijo, vpisovanje ocen v izkaz, spričevalo ali druge dokumente ipd.). Razredniku so v zadnjem času na voljo tudi spletne aplikacije kot pomoč pri administrativnih nalogah.

RAZREDNIK IN STROKOVNI ORGANI NA ŠOLI

Razrednik sodeluje neposredno tudi z drugimi strokovnimi organi na šoli. Učiteljskemu zboru šole na začetku šolskega leta predstavi pedagoške naloge, v katere bi se zaradi načrtnega in sistematičnega vzgojnega delovanja morali vključiti tudi razredniki vzporednih oddelkov in preostalih razredov. Včasih se razrednik znajde v situacijah in pred problemi, ki jih sam ne zna ali ne zmore rešiti. Presoditi mora, kdaj nastopi tisti trenutek, ko je smotno vključiti v reševanje te problematike tudi druge (šolske svetovalne delavce ali druge strokovne delavce, vodstvo šole, morebiti tudi zunanje strokovnjake itd.).

Sodelovanje z drugimi razredniki in drugimi strokovnimi organi mora načrtovati in uvrstiti med svoje naloge vnaprej. Predvideti mora svoje sodelovanje pri tistih nalogah, pri katerih se mu zdi, da presega njegovo strokovno znanje, ali za področja, ki jim želi dati zaradi specifičnosti poseben poudarek. Šolski svetovalni delavci mu lahko pomagajo pri izvajanju in spremljanju inovacij, pri raznih projektih itd.

Vodstvo šole povabijo k sodelovanju pri organizaciji in materialni podpori projekta oziroma naloge, potem ko so predstavili vsebino in namen.

RAZPRAVA

V luči vseh sprememb (spremembe šolske zakonodaje, pravilnikov o šolskem redu, pravilnika o ocenjevanju znanja, spremenjene vrednote mladih, neverjeten tehnološki napredek itd.), ki smo jim priča v zadnjih nekaj letih, tudi v šolstvu ni nič drugače. Spremembe v družbi se odražajo tudi na spremembah v odnosih v šolskem prostoru. Učitelj, ki hoče biti uspešen, se mora spremembam ustrezno prilagoditi. Prilagoditi v smislu, da upošteva nastale spremembe in da ogromno vlaga v svoje izobraževanje, ki se nikoli ne konča. Le tako bo lahko kos novonastalim situacijam in bo znal pravilno ukrepati, morebiti tudi z iskanjem pomoči zunaj šole. Uspešen razrednik bo znal vzpostaviti prave odnose tudi s starši, ki postajajo v določenih situacijah že povsem enakovredni partnerji. Učitelj razrednik bo za uspešno vodenje razreda moral znati stopiti v stik tako s starši, ki so pripravljeni na sodelovanje, kot tudi s starši, s katerimi na začetku reševanja problemov nikakor ne najdemo pravega stika. Razrednik lahko s starši sodeluje na številne načine:

- formalne oblike sodelovanja
  - roditeljski sestanki, govorilne ure in pisna sporočila;
- neformalne oblike sodelovanja
  - dnevi odprtih vrat, telefonski pogovori med starši in učitelji, sodelovanje staršev na šolskih prireditvah, obiski staršev pri pouku, starši lahko vodijo tudi interesno dejavnost, v zadnjih letih tudi elektronska komunikacija (e-Asistent).

Skupaj s starši bomo morali najti orodja, kako naj se otrok razvija in krepi osebno integriteto in notranjo odgovornost, tako da bo uspešen v šoli in vsakodnevnih situacijah. Skupaj s starši bomo tako sooblikovali tudi vrednote mladih, ki jih visoko cenimo, za katere se v življenju zavzemamo in k čemur težimo (Ule, 1997: 118).

Poleg dela z razredom je izjemno pomembno, da se razrednik znajde tudi v kolektivu. Tu nikakor ne gre zanemariti pomembnost timskega sodelovanja, ki lahko marsikateri problem reši že v začetku in ne šele tedaj, ko je lahko že prepozno in dijak zaide v velike težave.

Pedagoške in administrativne naloge se pri delu razrednika močno prepletajo in jih je zato težko povsem ločiti. Nemalokrat se znajdemo v precepu, kateremu delu dati prednost. V večini primerov bi se odločili za reševanje vzgojnih in učnih težav in bi manjšo pozornost posvetili administrativnemu področju. Na prvem mestu so otroci in šele nato dokumentacija. V zadnjem obdobju so tudi učitelju razredniku v pomoč spletne aplikacije, ki naj bi v bližnji prihodnosti zmanjšale oz. olajšale delo razredniku predvsem na administrativnem področju, obenem pa bi imel razrednik s pomočjo spletnih aplikacij hitrejši pregled tudi na pedagoškem področju in s tem zelo hitro dostopne tudi pomembne informacije za starše.

Z uporabo spletnih aplikacij, ki so prijazne do uporabnikov, naj bi tako z e-Asistentom razbremenili učitelje in razrednike, izboljšali medosebno komunikacijo s starši in ne nazadnje tudi zmanjšali težave na učnem in vzgojnem področju. Šole, ki že uporabljajo e-Asistenta navajajo več pozitivnih kot negativnih izkušenj. Tudi sama imam pozitivne izkušnje. Uporaba e-Asistenta olajša delo vsem, ki sodelujejo v učnem procesu, tako učitelju in razredniku kot tudi tistemu, ki načrtuje pouk in nadomeščanja, ter svetovalnim delavcem. Razredniško delo je hitrejše in preprostejše, še posebej ob začetku in koncu šolskega leta, saj lahko hitro in enostavno natisneš vse dokumente in poročila, ki jih potrebuješ. Učitelj razrednik lahko na govorilnih urah staršem pokaže ne samo ocene, temveč tudi izostanke, pohvale in pripombe učiteljev. Ob vsem zapisanem bi dodali le še, da je delo razrednika poslanstvo in ena od zelo pomembnih in odgovornih nalog na področju šolstva.

LITERATURA

- Marinček, A. (2003). Humano razredništvo. Celje: Cilian.
- Jull, J. in Jensen, H. (2009). Od poslušnosti do odgovornosti. Radovljica: Didakta.
- Kroflič, R. (1997). Med poslušnostjo in odgovornostjo. Ljubljana: Vija.
- Ule, M. (1997). Temelji socialne psihologije. Ljubljana, Znanstveno in publicistično središče.
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. (ZOFVI).
- Žagar, D., Brajša, P., Žemva, B., Kunstelj, A., Grgurevič, J., Guzelj, E. (2001). Razrednik vloga, delo in odgovornost. Ljubljana: Jutro.

POVZETEK

Spremembe v družbi se odražajo tudi v spremenjenih odnosih v šoli. Uspešen učitelj razrednik se bo spremembam prilagajal in se stalno izobraževal. Znal bo vzpostaviti dobre odnose s starši, učenci in sodelavci, saj brez timskega dela danes v šoli preprosto ne gre več. Skupaj s starši bomo morali najti orodja, kako naj se otrok razvija in krepi

osebno integriteto ter notranjo odgovornost tako, da bo uspešen v šoli, pa tudi vsakodnevni situacijah. S spretno uporabo spletnih aplikacij, ki so prijazne do uporabnika (e-Asistent), naj bi razrednike razbremenili, izboljšali medosebno komunikacijo s starši in ne nazadnje zmanjšali težave na vzgojnem in učnem področju.

Ključne besede: razrednik, spremembe, odnosi, starši, timsko delo, komunikacija, vzgoja, spletne aplikacije

ABSTRACT

Changes in the society are reflected also in different relationships in school. A successful class tutor constantly adapts to changes and learns continuously. A successful classroom tutor is able to establish good relationships with her/his students, their parents, and co-workers. It is impossible to avoid teamwork in school. Teachers will have to find, together with parents, tools that can enable children to grow and develop, to empower their personal integrity and intrinsic responsibility in order to be able to cope with everyday situations effectively. User-friendly applications (E-Assistant) are meant to facilitate teachers' work and the communication between teachers and parents as well as reduce educational problems.

Key words: class tutor, changes, relationships, parents, teamwork, communication, education, online applications

Tatjana Ažman

SODOBNI RAZREDNIK

2012, ISBN 978-961-03-0019-9, 204 str., 27,00 EUR

*»V popolnoma razumsko naravnani družbi bi bili najboljši izmed vseh učitelji, preostali pa bi se morali zadovoljiti z nečim manjšim, kajti prenašanje omike z enega rodu na drugega bi morala biti najvišja čast in najvišja odgovornost, ki bi jo kadar koli kdor koli lahko imel.«
(Lee Iacocca)*

Kako biti uspešen in zadovoljen razrednik? V čem je skrivnost?

Prepričani smo, da je odgovor v usposobljenosti in v nenehnem učenju. Vloga razrednika pred učitelja postavlja številne izzive, ki zadevajo njegove vrednote, stališča in prepričanja, hkrati pa obilica delovnih nalog zahteva ustrezno raven znanja in razvitosti spretnosti ter veščin. Verjamemo, da je obvladovanje razredništva lahko vir poklicnega zadovoljstva.

Priručnik je namenjen vsem, ki opravljajo razredniške naloge, še posebno pa: **razrednikom začetnikom**, ki si želijo in iščejo vir, ki bi jim ponudil sistematično razlago različnih vidikov razredništva, **izkušenim razrednikom**, ki želijo pri svojem delu kaj preveriti ali spremeniti, ne nazadnje pa tudi ekspertom, ki bi radi preverili, ali res delajo odlično.

V priručniku predstavljene vsebine kot celota učitelju ponujajo dovolj možnosti, da glede na svoje trenutne potrebe, razpoložljivi čas in interes v njih poišče ustrezne odgovore in se postopoma izpopolnjuje v izvedbi svoje funkcije razrednika. Delo je obogateno z **reflektivnimi vprašanji** in **delovnimi listi** kot spodbuda za razmislek in pripravo lastnega stališča do vsebine. Večino delovnih listov je mogoče prilagoditi tudi za sodelovanje z učenci in s starši.

Informacije in naročila:

- po pošti: Zavod RS za šolstvo, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana
- po faksu: 01/3005199
- po elektronski pošti: zalozba@zrss.si
- na spletni strani: <http://www.zrss.si>

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo